

AF: ANE SØBY ESKILDSEN
FOTO: ADOBE STOCK

Et grundigt kig på skanninger kan forebygge nye brud

Mere end hver femte patient, der får lavet en CT-skanning, hvor man kan se rygsøjlen, har mindst ét sammenfald. Det viser et nyt forskningsprojekt. Sådanne bifund kan stoppe en potentiel kaskade af brud.

Michael Kriegbaum Skjødt, forsker og læge ved Holbæk Sygehus og Herlev Hospital, har sammen med en gruppe af kolleger for nyligt publiceret resultaterne fra et nyt studie, som sætter fokus på potentialet ved at kigge efter sammenfald i ryggen på CT-skanninger udført til andre formål.

"Tidligere studier har vist, at en stor andel af både mænd og kvinder over 50 år har haft et sammenfald i ryggen. Imidlertid er det mindre end en tredjedel af de sammenfald som bliver diagnosticeret, når de sker. De

kan til gengæld ofte ses som tilfældige bifund, når man af anden årsag laver skanninger hvor rygsøjlen er synlig – men også her er det et fåtal, som diagnosticeres. De mange udiagnosticerede patienter kunne potentielt have gavn af medicinsk behandling til at forebygge nye brud. Der er derfor et stort forebyggelsespotentiale i at kigge efter sammenfald i ryggen, når vi alligevel har lavet røntgenbilleder og skanninger," forklarer han.

Ledte efter bifund

Derfor satte Michael Kriegbaum Skjødt og hans kollegaer sig for at

undersøge 2.000 CT-skanninger foretaget på mænd og kvinder over 50 år. Skanningerne blev oprindeligt lavet som led i det daglige kliniske arbejde. Det kunne for eksempel være for at undersøge for lungebetændelse, blodpropper eller kræft. Resultaterne viste, at 21 % af patienterne havde mindst ét sammenfald i ryggen.

"Det er et vigtigt resultat. For når vi så sammenlignede patienter med rygsammenfald med patienter uden synlige sammenfald på skanningen, blev det tydeligt, at dem med rygsammenfald har en markant større risiko for at få nye brud, særligt hoftebrud.

Derudover kunne vi se en øget risiko for død. Derfor er det vigtigt at identificere de patienter, som har et sammenfald, så vi kan sætte ind med behandling og forebyggelse af nye brud og måske endda redde menneskeliv,” forklarer Michael Kriegbaum Skjødt.

Kunstig intelligens kan være en del af løsningen

Der blev i 2021 foretaget mindst 645.000 CT-skanninger i Danmark, hvor hele eller dele af rygsøjlen var synlig.

”Undersøgte vi alle disse skanninger for sammenfald, og satte vi patienterne med sammenfald i behandling med osteoporosemedicin, så viser et konservativt estimat baseret på resultaterne fra vores studie, at man potentielt kan forebygge mere end 1.000 alvorlige brud,” forklarer Michael Kriegbaum Skjødt.

Men at gennemse alle skanninger for brud på rygsøjlen er ressourcekrævende, og det er en udfordring i en presset hverdag på hospitalerne.

”En mulighed er at anvende kunstig intelligens til at hjælpe med at finde de her brud. Med særlige algoritmer kan computere gennemgå alle skanningerne og finde mulige rygsammenfald, som røntgenlægerne så skal kigge nærmere på. Det vil give en mere standardiseret tilgang og kan være en del af løsningen. Men det kræver nogle nye aftaler i sundhedsvæsenet, for det vil i sidste ende betyde flere patienter til osteoporoseklinikkerne og almen praksis,” forklarer Michael Kriegbaum Skjødt.

Indsats skaber værdi

Resultaterne i det nye studie slår fast, at brugen af allerede udførte skanninger til også at lede efter rygsammenfald kan blive en vigtig og effektiv brik i opsporingen af personer med knogleskørhed. Michael Kriegbaum Skjødt mener også, at man som patient er berettiget til at få at vide hvad ens skanning viser af relevante bifund.

”For de patienter, som allerede ved, at de har knogleskørhed, er det samtidig vigtigt at vide, om de har haft et sammenfald i ryggen. For det har betydning for hvilken form for træning, de kan lave, og hvilken medicin de får tilbudt. For samfundet kan der være penge at spare i form af færre indlæggelser, operationer og genoptræning – omkostninger som især er høje ved hoftebrud.” ●

OM PROJEKTET

Forskerne udtrak 2.000 patienters CT-skanninger foretaget fra 2010 til 2011.

Kun mænd og kvinder som var fyldt 50 år blev inkluderet i studiet.

Alle skanninger blev gennemgået for at finde sammenfald i rygsøjlen.

Resultaterne blev koblet med de danske sundhedsregistre for at undersøge, om de 2.000 patienter havde haft brud eller var afgået ved døden i perioden fra CT-skanningen og op til 7 år frem, og hvad sundhedskostningerne havde været for dem i perioden.

Tallene blev sammenlignet med de øvrige patienter, som blev CT-skannet, men ikke havde synlige brud, samt med en stikprøve fra ”baggrundsbefolkningen”, som er et repræsentativt udsnit af den danske befolkning i samme aldersgruppe.

RESULTATER

Ud af de 2.000 CT-skanninger fandt forskerne, at 21 % (423 patienter) havde mindst ét rygsammenfald. I alt fandt de 1.111 rygsammenfald. Mange patienter havde altså flere sammenfald.

For de patienter med sammenfald, som ikke modtog behandling med osteoporosemedicin, fandt de:

- Cirka 3 gange så høj risiko for at få hoftebrud sammenlignet med patienterne uden synlige rygsammenfald på CT-skanningen
- 60 % højere risiko for at få et hvilket som helst nyt knoglebrud sammenlignet med ”baggrundsbefolkningen”
- Cirka 50 % højere risiko for at dø sammenlignet med patienter uden sammenfald og mere end 4 gange så høj risiko for at dø sammenlignet med ”baggrundsbefolkningen”

Vil du læse mere?

Michael Kriegbaum Skjødts tre publikationer:

- *Fracture Risk in Men and Women With Vertebral Fractures Identified Opportunistically on Routine Computed Tomography Scans and Not Treated for Osteoporosis: An Observational Cohort Study. JMBR Plus, 2023.*
- *Opportunistically identifiable vertebral fractures on routine radiological imaging predict mortality: observational cohort study. Osteoporosis Int., 2024.*
- *Healthcare costs associated with opportunistically identifiable vertebral fractures. Bone, 2023.*